

Areena

80000

Arvioiden mukaan sotalapsiksi Ruotsiin, Tanskaan ja Norjaan siirrettiin sotavuosina noin 80 000 lasta. Määrä vastaa vuonna 1939 syntyneiden suomalaisten kokonaismäärää.

Lauanraina 20.3. klo 13.00, Kotkan Klubilla, Kirkkokatu 2, Kotka.

Juhla- ja häääpukunäytös

Kokkakappi Ovet avoinna klo 12-14. Tervetuloa!

UNELMA NEITTAMON JUHLAPALVELU LISEVILLE UPMÄÄRÄKASSAT

Talvisodan päättymisestä tuli 13.3.2010 kuluneeksi tasan 70 vuotta. Presidentti Tarja Halosen juhlastamotolle oli kutsuttu yhteensä kolme sotalaista eri puolilta Suomea. Yksi heistä oli kotkalainen Arto Vanhanen.

Aseinin tilalla Arto autteli koulun ohessa Ruotsin isänsä Martin Eklundin. — Kuormaa viessämmä minun tehtävänäni oli aina aukaista ja sulkea portit.

Kukat rintapielessä, kielipuolina koulupojat Arto Vanhanen (vasemmalla) ja niin ikään Metsolasta lähtenyt Velkko Rotonen poseeraavat Niissäjän rautatieasemalla elokussa 1946 ennen paluumatkaa Suomeen.

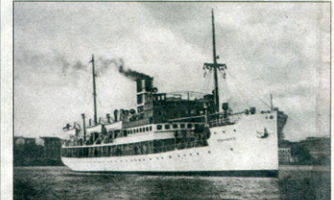
—Sotalapset ovat pitkään vaiettu aihe, eikä vielä nykyäänkään koulujen historiankirjoista löydy juuri tietoa aiheesta. Valitettavasti ilmiö ei kuitenkaan ole jäänyt historiaan. Eri puolilla maailmaa lapsia kuljetetaan edelleen pois sodan jaloista, 8-vuotiaana (kuva pöydällä) Ruotsin sotalapsiksi lähtenyt Arto Vanhanen pahoittelee.

Sari Tauru

Kuvat Arto Vanhanen albumi

Velkko Rotonen (takana keskellä) sattui pääsemään kahden sisarusen, Dagny (vasemmalla) ja Alma Johanssonin hoiviin vain kolmen kilometrin päähän Lilly (alhaalla vasemmalla) ja Martin Eklundin maatilasta, jolla Arto asui. Kuva on otettu vuonna 1943 poikien ollessa lähdössä ensimmäistä kertaa takaisin Suomeen.

Paluumatka Tukholmasta Turkuun kävi Vellamo-laivalla. Menomatka jouduttiin taittamaan junalla Haaparannan kautta venäläisten pommittamaa laivaliikennettä.

—Tämä on ensimmäinen kuva minusta Ruotsin perheessä. Minulla on vielä samat vaatteet — polvisukat, paita ja lippalakkii — jotka minulla oli päällini lähtiessäni Kotkasta, Arto Vanhanen kertoo.

Arto Vanhanen muistaa, miten pikkulapset söivät silkasta peitosta kaulaan ripustetut pahviset, nimilaput. Ranteeseen sidottu, numeroitu metallipirikka oli ainoa keino pysyä selvillä lasten henkilöllisyyksistä.

Junan viemä, junan tuoma

Suomen valtion radikaalit ratkaisut keskellä jatkosodan melskeitä määrittivät Arto Vanhanen elämän suunnan.

Sotalapset

Anna Lindholm **KESÄKUUN KYMMENES** päivä vuonna 1942. Kahdeksanvuotias metsolalaispoika **Arto Vanhanen** nousee Kotkan asemalla junaan. Mukana on vain pieni matkalaukku. Vaikkei sitä itse vielä ymmärräkään, pieni Arto on ottanut elämänsänsä askeleen, jolla on kauaskantoisia vaikutuksia — lähtenyt sotalapsiksi Ruotsiin.

— Äitini ei olisi halunnut, että lähdän. Hän pelotteli minua, että perillä joudun vain raatamaan. Pelkäsini kuitenkin pommituksia niin paljon, että halusin pois. Kotkassa saattoi olla jopa 20 hälytystä vuorokaudessa ja jouduimme juoksemaan yöpukuillammekin pimeään kellarin suojaan. Kotka oli jatkosodan aikana Suomen pommittetuin kaupunki, Vanhanen, 76, kertoo.

Kotkan asemalta nousi tuona päivänä junaan 70 lasta. Nuorimmat olivat vain kaksivuotiaita. Aidit työnsivät itkevät lapsensa väkisin junaan ja lotat vetivät heidät kyytiin.

— Minä ja **Rotosen Velkko** naapurista, me emme itkenet, sillä olimmehan itse halunneet lähteä, Vanhanen muistaa.

KAKSI VUOROKAUTTA kestänyt junamatka Tornion kautta Haaparantaan on piirittynyt tarkasti muistiin.

— Lapset itkivät koko matkan. Pikkulapset tekivät tarpeensa housuun, mutta vaihtovaatteita ei ollut. Köyhimmistä perheistä tulleilla ei ollut edes kenkiä. Ruotsin puolella lapset joutuivat useaksi päiväksi karanteeniin, sillä kulkuautit oli ensin hoidettava. Rakkaat lelut otettiin pois ja poltettiin, joukkoväestöön lapsot rokotettiin ja täit poistettiin.

— Jouduin kyllä tekemään töitä, siinä äitini oli ollut oikeassa. Autoin kuormaviennessä, pellolla ja juurikasmaalla. Sain kuitenkin käydä koulua ja alun kielivaikusten jälkeen pärjäsinikin ihan hyvin.

VANHAN MIEHEN kädet vetävät kirjekuoresta esiin valokuvia. Silmät eivät enää juuri näe, muisti sitä vastoin on sitäkin kirikkaampi.

— Tässä ovat Ruotsin vanhempani. He olivat minulle hyviä. Pidimme yhteyttä aina heidän kuolemaansa asti. Vanhanen vietti Ruotsissa yhteensä nelisen vuotta kahdessa jaksoissa. Ensimmäisellä kerralla hän viipyi syksyyn 1943 saakka. Hänet lähetettiin takaisin, sillä sotatilanteen uskottiin heiltä.

— Vanhempani tuntuivat aluksi vierailta. Kun äitini kutsui minua, en halunnut mennä hänen syyliinsä. Myös suomen kieli oli unohtunut. — Osasin sanan sieltä, toisen täältä. Äiti vei minut Kotkan lyseoon. Koulun rehto-

ni kuitenkin kehotti viemää minut kadun toiselle puolelle Kotka svenska samskolaan. Luokallani puolet oli sotalapsena o- leita.

— Eilen olisi lähtenyt sotalapsiksi, elämä olisi varmasti vienyt aivan toisille urille, Vanhanen uskoo.

VANHANEN mielestä on helpotus, että nykyään sota-ajasta voi puhua. Nyky-yhteiskunta tarkastelee historiaansa ylipäätään aiempaa enemmän. Myös kansakunnan kipukohtia, kuten talvi- ja jatkosotaa sekä vuoden 1918 tapahtumia, on nyt lupa ottaa esille.

— Kymenlaakson sotalapsille paikallinen yhdistys on tarjonnut mahdollisuuden purkaa ja vertailla kokemuksiaan. Viime lauantaina Vanhasella oli yhdistyksen edustajana kunnia osallistua presidentin **Tarja Halosen** järjestämään talvisodan päättymispäivän juhlaan presidentinlinnassa.

— Presidenttipari otti vieraat vastaan samalla tavalla kuin itsenäisyyspäivän juhlassakin. Nousemme keittiön pöydän äärestä,

— Osa sotalapsista kärsii yhä psykosoamaattisista oireista. On kontaktivaik- uksia, vaikeuksia avoliitossa, alkoholis- mia ja rauhattomuutta, **Arto Vanhanen** luettelee.

Sotalapsi-aiheeseen perehtyneen psy- koterapeutin **Pirkko Siltalan** mukaan tuon ajan Suomessa ei ymmärretty, mi-

jossa olemme kuunnelleet Arto Vanhanen tarinaa. Kiitän häntä muistojen jaka- misesta.

Sotalapsen käsi on suuri ja lämmin.

— Asiaa kaunistettiin tai sitä vaiettiin kokonaan. Se oli sen ajan aikauskasihol- moittia, Siltala kiteyttää. Siltalan mukaan sotalaisten selviämisen kannalta erityisen merkittävä oli, että yhteydenpito Ruotsin mammaan ja pappaan säilyi. Se loi kovia kokeneille jatku- vuutta.

"Olkaa kilttejä, olkaa vähään tyytyväisiä"

KOTKA. Suomen valtio järjesti mittavan lastensiirron hyvin aikein. Vaikka suurimmalla osalla lapsista asiat uusissa perheissä olivatkin hyvin, ajan henki, sotatila ja läheä panikinomaiset ratkaisut olivat monille kohtalokkaita.